

RECENZII ȘI NOTIȚE BIBLIOGRAFICE

BOOK REVIEWS

Prof. Dr. Pavel Chirilă, Fizician Nicoleta Sturzu, *Fața tristă a medicinei contemporane*, Ed. Christiana, București, 2019, ISBN 978-606-013-011-6, 86 p.

Doctorul Pavel Chirilă nu are nevoie de prezentare nici în mediul teologic. Ultima sa carte, alcătuită împreună cu o colaboratoare apropiată, este o culegere de materiale despre o realitate inconfortabilă, însă nu chiar surprinzătoare, ținând cont de failibilitatea general umană: multitudinea de situații în care primul principiu etic al profesiei medicale formulat în celebrul „jurământ al lui Hipocrate”, anume *primum non nocere*/mai întâi a nu vătăma (folosit ca subtitlu al cărții), este încălcat. Volumul este o culegere de materiale, de diverse dimensiuni și elaborări – unele articole, majoritatea doar note de informare; unele dintre ele fiind varianta scrisă a unora dintre prezentările și intervențiile publice ale autorului, mai ales la simpoziunile de medicină sau bioetică –, nu doar despre problema îngrijitoare a erorilor medicale și a efectelor iatrogenice, ci și despre angajarea medicinei, pe scară largă, în ideologii și practici de-a dreptul împotriva vieții. Din prima categorie sunt prezentate dependența de medicamente, medicamente cu efecte cangerigene, efectele iatrogenice ale vaccinurilor, medicamentelor hormonale, antibioticelor, corticoterapiei, aspirinei („banala aspirină”). Vorba străveche că medicamentele sunt otrăvuri nu și-a pierdut, din nefericire, relevanța, iar utilizarea lor benefică presupune nu doar arta diagnozei și a prescripției, ci și pe cea a administrării. Din a doua categorie, sunt abordate temele de acum clasice avortul și eutanasia, dar și mai puțin cunoscutele, în public, moarte cerebrală și schimbare de sex. Dacă anumite situații medicale implică, poate chiar fără premeditare, incidente de pierdere a vieții unor persoane, născute sau nenăscute, ori necesită intervenții reparatorii pentru patologii ale identității sexuale, acestea sunt cazuri excepționale și, ca în multe alte ocazii, un „rău mai mic” poate fi identificat, justificat și regretat, angajarea medicinei la comanda social-culturală a mișcărilor politice progresiste, tot mai frecvent cu mijloace din arsenalul „dictaturii proletarietului”, este o demisie de la fundamentul moral al acestei arte prin excelență „pentru viață”. Autorii nu abordează direct cauzele acestui derapaj moral, care întristează nu doar fața medicinei, ci și pe cea a beneficiarilor ei, dar sugerează prin epilog („Credința și Nădejdea biruie tristețea medicinei”), prin „Imnul iubirii” din 1 Corinteni 13 atașat la final, ca și prin câteva referiri teologice (p. 25 *sq.*, p. 49) că deriva provine din separarea medicinei de credință și îndreptarea constă în restaurarea simbiozei lor.

Volumul conține multe date științifice și, desigur, se adresează în principal profesioniștilor din medicină și din sănătatea publică. Nu este însă mai puțin relevant pentru comunitatea credincioșilor, în general, prin nevoia permanentă de informare pentru un consimțământ responsabil atunci când este cazul, cât și pentru cea a clericilor și a teologilor, în special, adesea solicitați, în diverse forme, să exprime un punct de vedere duhovnicesc și moral cu privire la foloasele și primejdiile, individuale și sociale, ale medicinei contemporane. În această privință, cartea de față este un bun *avertisment*, dar nu și un

Recenzii

îndrumar. Un nespecialist nu poate decide doar pe baza informațiilor prezentate și sumar discutate ce decizie să ia într-un caz concret, cu atât mai mult cu cât aspectele științifice ale problemelor invocate sunt mai complexe și, de asemenea, evoluează cu mare rapiditate. Nu acesta este scopul lucrării. Ca să luăm un singur exemplu, critica adusă conceptului de moarte cerebrală – la care a contribuit și semnatarul acestei recenzii – merită o problematizare mai largă și mai minuțioasă decât cea oferită aici, inclusiv din punct de vedere teologic, și, de asemenea, adusă la zi. Cu toate acestea, ar fi greu de crezut că, în urma lecturii argumentelor prezentate, un preot ar fi îndreptățit a pomeni la cei adormiți un pacient declarat în această stare. Evident, acest gen de literatură medicală de popularizare și problematizare morală este tot mai necesară pe măsură ce medicina trece de la tradiționala ei slujire a vieții, la încercarea de supunere a acesteia. Cu toții, producători și utilizatori ai ei, suntem responsabili dacă această evoluție este benefică sau nu, pentru viața aceasta și pentru cealaltă.

Prof. Dr. Sebastian Moldovan

Mircea Gelu Buta, *Bioetică și slujire creștină: analize-perspective-convingeri*, Ed. Renașterea, Cluj-Napoca, 2017, ISBN 978-606-607-236-6, 294 p.

Doctorul Mirea Gelu Buta, profesor de Bioetică creștină la Facultatea de Teologie Ortodoxă a Universității „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca, mult timp manager al Spitalului Județean de Urgență Bistrița și, în această calitate, organizatorul cunoscutului „Seminar Internațional de Medicină și Teologie” din același oraș, publică la editura arhiepiscopiei clujane, deși nu în „Bioetica”, seria consacrată a editurii, un volum conținând o culegere de studii de autor, cele mai multe dintre ele apărute inițial în alte publicații (volumele colective ale seminariilor bistrițene amintite, *Revista Română de Bioetică*, între timp defunctă, *Studia Universitatis Babeș-Bolyai-Bioethica*, lunarul de cultură și spiritualitate *Tabor*, revista arhiepiscopiei *Renașterea*). Neavând o prefață, nu știm motivele republicării, nici criteriile selecției, însă inițiativa este oricum de salutat, un public mai numeros având ocazia să cunoască cercetările unuia liderii actuali ai bioeticii românești. Studiile sunt grupate tematic, în două secțiuni: „Provocările bioeticii creștine”, cuprinzând subiecte mai generale, la interfața dintre medicină și cadrele ei culturale și sociale, din trecut și de astăzi, în perspectiva credinței și tradiției creștine ortodoxe, și „Bioetică aplicată” (deși bioetica este considerată un tip de „etică aplicată” prin excelență), cuprinzând diverse subiecte mai particulare, din practica clinică, privind nașterea copiilor cu dizabilități, protetica și tentația „augmentării” naturii umane, transplantul de organe, bolile terminale și îngrijirile paliative, moartea și definirea ei, relația dintre secular și religios în ocrotirea socială). Scrisul cărții este elegant, bine argumentat, cu referințe culturale și teologice excelente, etalând, în plus, cunoștințele medicale sigure ale unui profesionist.

Autorul este un bun cunoscător al literaturii bioetice internaționale și naționale (din care nu ezită să citeze), cu care se află, adeseori, într-un dialog de la distanță (probabil provocat, în unele cazuri, de dialogul apropiat din timpul simpozioanelor de bioetică). Un exemplu, explicit de data aceasta, este „Postmodernismul în bioetică. O propunere de dialog cu Denis Müller”, în care pledoariei cunoscutului teolog și etician protestant elvețian pentru o „secularizare deschisă” alterității epistemologice și morale – prin care acesta critică